¶ Deus aūt pac. Vos ſitis ſapiētes· deus autē ꝯteret ſathanā .i. falſos ꝑdicatores· vel quēlibet vobis aduerſantē hominē vel dyabolū.
¶ Sub pedibus. Vt caput .i. primos motus ſuggeſtionū ꝯtemnatis ſicut eue in figura eccleſie dictū eſt.
¶ Gratia. Gratiā quā ꝓmiſit i aduentu ſuo: iam optat eis.
¶ Salutat vos thimo. Tot ⁊ tanti cōgaudent veſtro ꝓfectu· ⁊ ideo ꝑſeuerare vos decet.
¶ Et vniuerſam. Et ſupra dixerat omnes eccleſias. Sed hic dicit eccleſiā alterius ꝓuincie. vn̄ caius erat
¶ Ei aūt qui po. Sic ego moneo. Ei autē qui poteſt vos cōfirmare ſit gloria · a quo ſolo omnia. In quo e piſtole notat̄ ſumma.
¶ Secundum reuel. myſt. Myſterium dicit icarnationē chriſti ⁊c. que eternis tꝑibus erant abſcōdita · quia licet ex aliqua ꝑte antiquis patribus fuiſſent cognita: plene tamē a nullo fuerūt ſcita· quouſq̄ ſuo tēpe ꝑ ipſum chriſtū ſunt reuelata Scripturis ꝓphetarū ab eo reſeratiſ· teſtimonium dantibus huic ꝑdicatōni. patefactu in cunctis gentibus ad obediendū .i. vt obediant fidei bene opādo. taciti. alijs· ſed cogniti ſoli deo· q: ⁊ ſi ſit modo hominibus reuelatum· tamē ſoli deo cognitū ē: quia ſolus nouit cur ita factū ē. In quo reprimit inquiſitores qui querūt cur tantum diſtulit deus· cur tot gentes ꝑire ꝑmiſit.
¶ Eterni dei. Sol⁹ deus ꝓprie eternus dicit̄· quia ſine initio· ⁊ ſine fine· n̄ ſic ignis eternus· qui licet ſine fine initiū tamē habet. Illa ē ergo vera eternitas que ē vera īmortalitaſ hec ē illa ſumma incōmutabilitas· quā ſol⁹ deus habet ꝙ īmutari omnino nō poteſt. aliud eſt enim aliq̄d non mutari· cū poſſit mutari. aliud aūt non poſſe ꝓrſus mutari. Sic ergo hō dr̄ bon⁹· nō tn̄ ſicut deus· de quo dictū ē. Nemo bon⁹ niſi ſolus de⁹. Sic hō dicit̄ immortalis anima· nō tamē ſicut de⁹ de quo dictum ē. Solus habet īmortalitatē. Sic ⁊ homo dicit̄ ſapiēs· non tamen ſicut deus· de quo dictū eſt. Soli deo ſapiēti· Sic dicit̄ ignis eternus· nō tn̄ ſicut de⁹· cuius ſolius īmortalitas ipſa ē vera eternitas·
¶ Soli deo ſa. Hic error quibuſdā ſurrepit arbitrantibus ſolū patrem hic ſignificari ⁊ ipſum ſolū vere ſapientē eſſe· cū tamen nō ſit dictū· ſoli ſapienti patri· ſed ſoli ſapiēti deo· ⁊ deus vnus ipſa trinitas · vt ſic intelligam⁹ ſolū deum ſapientē ſicut intelligim⁹ ſolū deū potentē .i. patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritūſanctum· qui ē vnus ⁊ ſolus deus· cui ſoli ſeruire iubemur. Si tn̄ dixiſſet apoſtolus Soli ſapiēti patri. Non tamē ſic ſeparet filiū vel ſpiritūſanctū Sicut in apoc. de filio legit̄· qui habet nomē ſcriptū: qđ nemo ſcit niſi ipſe Nec ideo tamē dicit̄ pater neſcire hoc nomē· a quo ⁊ filius inſeꝑabilis. Sicut ergo ſcit pater· qđ nemo ſcire dictus eſt niſi filius. quia inſeꝑabiles ſunt pater ⁊ filius· Sic etiā ſi dictū eſſet ſoli ſapiēti patri ſimul intelligi deberet ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus· q: inſeꝑabiles ſunt.
¶ Cui honor. Si auferas cui: abſoluta ē lectio. Beat⁹ Aug. dicit apponi ⁊ tractat quomodo debeat accipi.
¶ Aug. Qđ addit̄ cui gloria: cū ſufficeret ei gloria: inuſitata noſtre lingue locutio ē· nō ſenſus ambiguus. Idē ē dicere iuſitato ordine verboꝝ: ei gloria ꝑ hieſuꝫ chriſtū cui gloria. Qđ ē vſitato ordine· ei gloria: cui ꝑ hieſum chriſtū gloria. Per chriſtū ē gloria patri .i. clara cū laude noticia· q: ꝑ eū īnotuit hominibus deus trinitas· qđ eſt myſterium

eſt. Gaudeo igitur in vobis. Sed
(⁊ ſecure — .i. vt ſitis — diſcernēdo)
volo vos ſapientes eſſe in bono
(ſine ipſius aliqua parte)
⁊ ſimplices in malo. Deus autem
(dator — vt vos ledere nō valeat)
pacis conterat ſathanā ſub pedib⁹
(ſcilicet in aduētu meo — qđ vt fiat)
veſtris velociter. Gratia domini
(ſit — ſic)
noſtri hieſu chriſti vobiſcum. Sa
(quaſi his eſtis cure — quaſi coepūs)
lutat vos thimothe⁹ frater ⁊ adiutor meus· ⁊ luci⁹ ⁊ iaſon · ⁊ ſoſipa
(genere· vel fide)
ter cognati mei. Saluto vos ego
(Notari⁹ apoſtoli· cui ꝯceſſit ſub ſuo noīe ſalutare — noīe nō numero)
tercius qui ſcripſi epiſtolā hanc in
(hic ē cui ſcripſit iohānes i epiſtola canonica gaudens q: fratrib⁹ ſumpt⁹ miſtrabat)
domino. Salutat vos caius hoſpes meus· ⁊ vniuerſa eccleſia i do
(ab archa· q· ꝑnceps · vel poti⁹ ab arce arcarius diſpēſator ciuitatis)
mino. Salutat vos eraſtus arca
(athenienſiū — ꝓprium nomē)
rius ciuitatis · ⁊ quartus frater.
(ita ſalutant iſti· vel ⁊ ego ipſe — vel ita hi predicti ſalutāt vos· ⁊ ego ipſe ſubſcribo ꝓpria manu.)
Gratia domini noſtri hieſu chriſti
(ſit — deo trinitati)
cū omnibus vobis amen. Ei autē
(i fide ꝑfecta — ſcđm)
qui potēs eſt vos ꝯfirmare iuxta
(a quo nō diſcordat predicatio chriſti — ſcđm)
euangelium meū ⁊ predicationem
(qđ euangeliū ⁊ predicatio ē — .i. ſecundū id qđ reuelatū ē mihi de occulto dei ꝯſilio ab eterno tacito· vel reuelat ipſum myſteriū)
hieſu chriſti ſecundū reuelationē myſterij tēporibus eternis taciti ·
(ꝑ ſpiritūſanctū — reſeratas)
Qđ nunc patefactū ē ꝑ ſcripturas
(qui ab eterno hoc ordinauit· n ō eſt fictum)
ꝓphetarum. Secundū eterni dei
(vt obediāt — bene opando)
preceptū ⁊ obedientiā fidei· in cun
ctis gentibus cogniti· ſoli ſapienti
(myſterii dico — patefactū — deo ſoli vel chriſto — a nobis)
deo· ꝑ hieſum chriſtū· cui honor: ⁊
(inſe)
gloria in ſecula ſeculoꝝ.

¶ Epiſtola pauli ad Romanos Finit. // Prologus in epiſtolam ad Corinthios Incipit.

Epiſtola prima ad chorinthios multas cauſas diuerſaſq̄ complectitur. Quarum partē relatione fratrum cognouit ap̄lus. Partim ipſoꝝ corinthioꝝ ſunt literis idicate. Nonnullas vero ꝓ officij ſui cura: aut ordinat: aut emēdat ⁊ varijs curationibus medet̄· diuerſa infirmitate languentibus. Nam apud eos primū curat̄ diſſenſionis viciū· qđ multi pſeudo apoſtoloꝝ intulerūt vnitatem ſcindētes eccleſie· vt proprij nomis facerent ſectatores· qđ his exprobrat verbis apoſtolus. Hoc autē dico· qđ vnuſquiſq̄ veſtrum dicit: Ego quidē ſum pauli. ego autē appollo· ego vero cephe· ego aūt chriſti. Et ob hoc q̄dē hoꝝ ſe dicit facere nominū mētionē· vt multo magis erubeſcāt id ſe facere ſub falſoꝝ apoſtolorum noibus · qđ etiam ſi ſub pauli ⁊ petri fieret nomine· diſpliceret. Secūda cauſa eius inducit̄ · qui paterne oblit⁹ reuerentie vxorem ſibi nō erubuit facere de nouerca. Qđ facinus licet fornicationē appellauerit apoſtolus · tamē ita cōdemnauit vt in vltionē facti autorē talis opis diabolo iudicauerit deputandū impoſita iudicioꝝ ⁊ litium tercia queſtione. Quarto loco matrimonioꝝ iura tractant̄ his. Quinto loco virginitatis conſiliū velut e vicino cōiungit̄. Sexto loco de eſcarū licentia diſputat̄. Septimo atq̄ octauo loco de attondēdo viris: ⁊ mulieribus velando capite · ac ſacramentoꝝ cōmunione precipit̄. Nono loco emulatio que diuerſitate donoꝝ ſpiritualium naſcebat̄: ſub

C. I.

Corinthij ſunt achaici·hi ab ipſo apoſtolo paulo cõuerſi ſunt·qui precepto domini admonitus reſedit apud corinthios p annũ vnum ⁊ menſes ſex·docẽs iter eos verbũ dei·ſed poſt p pſeudo multifarię ſubuerſi ſunt de baptiſtis ſe iactarent·vnitatem eccleſię ſcindẽtes·⁊ ſacramẽtorum virtutẽ ⁊ vſum ex miniſtroꝝ meritis iudicarent·vel ↄtẽpto apoſtolo de ſapiẽtibus ſeculi. Sunt ⁊ alia capitula in ſuis locis notãda. De huiuſmõi ſcribit eis apoſtolus·a ſciſmatibus illos reuocãs ad unitatẽ.

Huic epiſtolę ſicut ⁊ alijs ſalutationẽ preſcribit·⁊ nomẽ ſuũ qđ ſuũ celebrę erat omnibꝫ gẽtibus preponit: vt magiſtri noĩe audito acquieſcant correctioni· ⁊ q̃a eis uiluerat apponit dignitatis nomẽ vt eſt apoſtolus ·⁊ nõ humilitatis vt ſeruus.

Uel uocatus .i. ab omnibus priuilegio nominis dictus.

Apoſtolus hieſu chriſti. Hic ñ ſeruum ſe nominat· quia potius erat opus autoritate ⁊ ↄmendatione contra ſuperbiam corinthioꝝ· apud quos viluerat.

Et ſoſtenes. Ecce p eum qui iter eos verſabat culpas eoꝝ ſe reſciſſe innuit. frater. p hoc remouet· qđ non malo animo ei notificauerit·ſed ex charitate ⁊ ↄſiderio correctõis.

Cum omnibus. Id ẽ.⁊ omnibus ſcribit ſuffraganeis corinthi· qui in eiſdẽ vicijs laborabant.

Gratias ago. primum proponit de bonis vt his alij ↄformentur

Et domino hie· chri. Qui a patre perſonali quidem proprietate diſtinctus ẽ·ſed vnus cũ ipſo vnitate ſubſtãtię deus.

exemplo membroꝝ ⁊ corporis caſtigat. Decimo reſurrectõnis ſpes multis ⁊ argumẽtis ⁊ rationibus approbat. Ultimo colligendis ad neceſſitatẽ ſanctoꝝ nomie charitatis cura·uel ędificatio cultui imponitur. Interſerunt his pauca quę aut: vt quibuſdam videt: pendent ex ſuperioribus· aut habẽt licet proprias tamẽ paruulas actiones.

Argumentum Incipit.

Corinthij ſũt achaici ⁊ hi ſimiliter ab apoſtolo audierunt verbum veritatis: ⁊ ſubuerſi ſunt multifarie a falſis apoſtolis. Quidam a philoſophię verboſa eloquentia alij ſecta legis iudaicę inducti ſunt Hos reuocat apoſtolus ad vera3 fidem ⁊ euangelicam ſapientiã ſcribens eis ab epheſo p thimotheu3 diſcipulum ſuum.

C. I.

Paulus uocatus apoſtolus hieſu chriſti p voluntatem dei ·⁊ ſoſthenes frater eccleſię dei quę ẽ corinthi ſanctificatis i chriſto hieſu vocatis ſanctiſ: cũ omnibus qui inuocant nomẽ domini noſtri hieſu chriſti in omni loco ipſoꝝ ⁊ noſtro. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre noſtro ⁊ domino hieſu chriſto. Gratias ago deo meo ſemper pro vobis in

[Interlinear glosses: a deo vel hominibus — electus — dei volũtate miſſus ad predicandũ gẽtibus chriſtum. — qđ nõ illi veſtri pſeudo — nõ p iram — hic dicit apoſtolo de eis nũciaſſe — nõ hominũ vt vos facitis — determinat cui ſcribat — in baptiſmo p chriſtũ·nõ p homines — qui vocati p predicationẽ deinde ſãcti facti ſint vel p electis a deo vt ſãcti ſint ita vt nihil ab hoĩe — qđ vere dũ ſerui· vnde ppe ẽ domin⁹ omnib⁹ inuocantib⁹ eũ i ve. — nõ aliud ab eo — qđ vere ĩuo·dum ab eo credunt regi ⁊ ſaluari — mihi primitus ↄmiſſo — chorinthioꝝ — ſtantibus vt maneãt. lapſis vt redeant. — mẽtis tranquillitas — ne vnio putet pſone — corde lingua ope — a quo omnia credo eſſe non ab hominibus]

gratia dei quę data ẽ uobis i chriſto hieſu· quia in omnibus diuites facti eſtis in illo in omni verbo ⁊ in omni ſcientia: ſicut teſtimoniũ chriſti confirmatum eſt in vobis· ita vt nihil uobis deſit i vlla gratia expectantibus reuelationẽ domini noſtri hieſu chriſti. Qui ⁊ cõfirmabit vos vſq3 in finẽ ſine crimine: in diem aduẽtus domini noſtri hieſu chriſti. Fidelis autẽ de⁹ p quem vocati eſtis in ſocietatẽ filij eius domini noſtri hieſu chriſti.

Obſecro autẽ vos fratres·p nomẽ domini noſtri hieſu chriſti · vt id ipſum dicatis omẽs: ⁊ non ſunt in vobis ſciſmata. Sitis autẽ perfecti in eodem ſenſu: ⁊ in eadẽ ſcientia. Significatum eſt enim mihi de vobis fratres mei ab his qui ſunt cloes: quia contẽtiones ſint iter vos. Hoc aũt dico qđ unuſquiſq3 veſtrũ dicit. Ego ſum quidẽ pauli·ego aũt appollo·ego uero cephę ego aũt chriſti: Diuiſus ẽ chriſtus Nunquid paulus crucifixus eſt p vobis: aut i nomine pauli baptizati eſtis. Gratias ago deo meo q neminẽ veſtrum baptizaui: niſi

[Interlinear glosses: dum ↄſidero gratiã .i. dona chriſti — nõ aliũde — donis — in chriſto nõ in homine — intellectu ſcripturarũ — .i. que de eiuſdẽ teſtimonus pphetarum predicaui — diuites — qđ neceſſe ſit ⁊ ſi nõ omia habẽt q̃ apl'i — ſpiritusſancti — cũ deſiderio·q2 certi inde ⁊ parati — viſionem q̃ poſt mortẽ vel in die iudicii quã impii timẽt — a qua expectatione nõ deficiatis. ipſe ẽ eni — cuiuſq3 — ⁊ ſi nõ ſine peccato — cũ cuiq3 poſt mortẽ manifeſtat. vel ↄfirmabit uos ſemp mẽte euntes ĩ illũ diem — ↄfirmabit·q2 — .i. verus in pmiſſis — qui aduerſos vocauit iam facili⁹ ↄuerſos confirmabit — nõ modo apoſtoloꝝ·vel angeloꝝ·ſed — alios — ſi vultis eſſe eius a quo nominamini chriſtiani. — qđ predicti dicũt — oris ↄfeſſione ⁊ ĩterius habeatis i corde. — diuiſiones — ſed — in eadẽ voluntate qua predicti ⁊ ĩtelligẽtia ·ita vt perfecti ſitis — hoc ideo dico quia — literis — tamen — locus ẽ vel qui ſunt illius matrone — hoc ſcilic3 de diſciplina domica — nõ ſolum ſcio ↄtẽtiones·ſed ⁊ verba que dicitis. — Q·ali⁹ hoc dicit ali⁹ illud — .i. a paulo baptizat⁹ — hoc ẽ quaſi idolatra — hoc bene illi quales ſupra laudauit qui hoſtium habent fidei — ſed — vt ſit vobis autor ſalutis — ſc3 q peccata dimitteret — in ĩuocatione nomis pauli. — q2 de baptiſtis gloriamini — de hoc — contendentiũ]

Obſecro. his laudatis inuitat alios ad hoꝝ ſimilitudinẽ.

Cloes. Nomen loci vel pſonę· aliquibuſ enim videt locus eſſe· ac ſi diceret ab his qui ſunt antiochię. Aliquibus autẽ fęmina fuiſſe videt deo deuota cu3 qua multi eſſent colentes deum.

Hoc aũt dico. Hic cõtra baptiſtas agere ĩcipit de quibꝫ illi gloriabant.

Ego ſum pauli. Sub ſuo noĩe ⁊ apoſtoloꝝ notat pſeudo· ne ſi diceret in nomine ipſius vel illi⁹ videret eis ĩuidere: ⁊ ſibi velle attribuere. Vel ſi nõ ĩ nomine maioꝝ·nec minorum·

Ego uero cephę Petrus dicitur in figura chriſtiani populi a petra chriſto. Tu es petrus a petra quã cõfeſſus es·⁊ ſuper hanc petrã .i. ſup me: nõ ſuper te: Non eñ dicuntur petri·ſed chriſti ne eſſet ſpes in homine et ne eſſent tot baptiſmi quot ſerui. Miniſterium baptizandi dedit ſuis ſeruis chriſtus·poteſtatẽ aũt retinuit ſibi quam ſi vellet poterat ſeruis ſuis dare: vt tãta vis eſſet ĩ baptiſmo ſerui: quantã vim habet baptiſmus a domino datus · ⁊ ideo non differt ſiue bonus ſiue malus cui cõtingit miniſteriũ baptizãdi baptizet· Inde etiam nemo dicit baptiſm⁹ meus·cum dicat euangelium meum·prudentia mea· gloria mea · licet hęc ſint a deo . ĩ quibꝫ differentia eſt. In his enim alius alio doctior ⁊ alius alio melius operatur. In baptiſmate autem alius alio magis minus ve baptizatus ſiue ab inferiore ſiue a maiore baptizetur dici non poteſt.

Deo meo. Omniũ quidẽ de⁹ ẽ poteſtate qua creat· Sed coꝝ pprie de⁹ dicitur·qui eũ diligũt tenẽt poſſidẽt·qui illũ colunt. quibus ſubuenit.

In omnibus. Supponit ptes aliquas in omni verbo .i. in omni genere linguarũ·vel in omni modo pdicandi .i. minorib⁹ mediocribꝫ ⁊ perfectis

Sicut teſtimonium. Id ẽ. ita verbũ ⁊ ſcientiã tenetis· ſicut ego predicaui ⁊ teſtimonio pphetarum ↄfirmaui. Vel quia firmiter fidẽ quã pdicaui tenetis omnibus donis repleti eſtis.

Diuiſus ẽ. Secundũ vos chriſtus·quaſi multos facitis chriſtos .i. datores gratiarũ. Vel qui operatur idem in omnibus diuiſus eſt·dum credit in iſto plus operari·in illo minus. Vel quia hoc dicitis modo a vobis diuiſus eſt chriſtus .i. ſeparatus.

Nunquid paulus c. uel in no. pauli ⁊c. Per hoc verum qđ tenebant facit erubeſcere de falſis· ſicut p chriſti reſurrectionẽ quã credebãt probat reſurrectionẽ mortuoꝝ quã negabant.